

Sociaal werk moet aangetoonde meerwaarde verzilveren!

Enkele dagen vóór de intelligente lockdown van kracht werd, startte Verdiwel met een serie interviews met leden en hun medewerkers over hun aanpak van de coronacrisis. Uit vrijwel alle interviews blijkt dat sociaal werkers creatief, flexibel en innovatief waren in het zo goed mogelijk bedienen van hun doelgroepen in de totaal veranderde omstandigheden van de zogenoemde intelligente lockdown. Online werken kwam in een stroomversnelling, evenals beeldbellen en het gebruik van sociale media. Waar nodig gingen sociaal werkers op hun doelgroepen af of werd noodopvang georganiseerd. Vanzelfsprekend met in achtname van de geldende voorzorgsmaatregelen. Dit alles leverde niet alleen waardering op van die doelgroepen zelf, maar ook van gemeenten en ketenpartners. Lex Staal, directeur van Sociaal Werk Nederland, is geïnterviewd over kansen en bedreigingen ná de coronacrisis. Aan zijn uitspraken ontleen we de titel van dit artikel: 'Sociaal werk moet aangetoonde meerwaarde verzilveren!'

Een sociaal arme tijd: steeds meer op slot

Op 11 maart vond het Verdiwel College plaats met Denker des Vaderlands Daan Roovers als inleider. Daags tevoren hadden de burgemeesters van 's-Hertogenbosch, Eindhoven en Tilburg al een persconferentie gegeven over het coronavirus en het instellen van een 'sociaal arme tijd'. In Noord-Brabant sloeg het virus het eerst toe en Verdiwel-leden uit deze provincie meldden zich daarom af voor het Verdiwel College. Op 12 maart begon de "intelligente lockdown": mensen werden dringend verzocht zoveel mogelijk thuis te werken en er kwam een verbod op bijeenkomsten met meer dan honderd personen. Na die dag ging Nederland steeds meer op slot. Scholen en horeca moesten dicht, samen boodschappen doen mocht niet meer en we moesten anderhalve meter afstand van elkaar houden.

Op de dag van de start van de lockdown begon Verdiwel een serie interviews met leden en medewerkers van leden over hoe zij hun sociaal werk uitvoerden in tijden van corona.

Trix Cloosterman beet het spits af op 11 maart en vertelde dat haar organisatie Welzijn De Meierij in Meierijstad alle groepsbijeenkomsten afblies. 'Maar natuurlijk kunnen mensen wel telefonisch met vragen bij ons terecht. We sluiten onze wijkcentra niet. In elke accommodatie zijn twee medewerkers aanwezig. We werken dus met een soort minimumrooster.'

Trix Cloosterman

Luisterend oor en praktische hulp

Zodra de intelligente lockdown van kracht werd, zochten organisaties voor sociaal werk alternatieven voor de groepsbijeenkomsten die zo kenmerkend zijn voor de sector, maar die nu verboden waren. 'Meteen op de eerste dag hebben alle teams van WELZIN en Indebuurt033 plannen geschreven om hun dienstverlening zo goed mogelijk te blijven uitvoeren,' vertelt *Inge Wellecomme* van WELZIN in Amersfoort. 'Binnen één dag! Het was geweldig om al die energie, creativiteit en bevologenheid mee te maken! Binnen een week had een van de medewerkers in zijn eigen wijk al een burenhulpdienst opgezet.'

'Veel dingen die eerst vast leken, blijken vloeibaar te worden,' zegt *Vigdis van der Giesen* van de HefGroep in Rotterdam. 'Binnen één week hebben onze professionals een website uit de grond gestampt, die ouders elke dag nieuwe tips geeft over wat ze met hun kinderen kunnen doen.'

‘Medewerkers werken thuis en zoeken contact met bijna alle cliënten om te horen hoe het met hen gaat,’ zegt *Erik de Rooij* van Farent in ‘s-Hertogenbosch. ‘Enerzijds gaat het om het bieden van een luisterend oor. Anderzijds om praktische ondersteuning, bijvoorbeeld boodschappen doen. Daarvoor hebben wij Vrijwillige Thuishulp.’ Mensen die zich eenzaam voelen, worden in contact gebracht met het Infopunt Eenzaamheid van Farent.

Uit de interviews die in maart zijn gehouden, blijkt dat het sociaal werk overal telefonisch of met beeldbellen contact zoekt met vooral kwetsbare bewoners. Jongerenwerkers proberen jongeren online te bereiken met allerlei challenges en games, maar ook om de richtlijnen van het RIVM onder hun aandacht te brengen. Daarvoor gaan jongerenwerkers ook op groepen jongeren af, soms op verzoek van de politie. In het hele land proberen sociaal werkers op allerlei manieren vraag en aanbod van praktische ondersteuning te matchen. Daarbij gaat het vooral om boodschappen doen en honden uitlaten. WijkConnect stelt gratis online buurtplatforms beschikbaar om vraag en aanbod van ‘coronahulp’ te koppelen. WelschapSocius in Heemskerk gebruikt daarvoor de website BUUV. In meerdere interviews lezen we dat het aanbod van praktische hulp de vraag overtreft. ‘Gewoonlijk hebben we het allemaal druk, maar nu we door de coronacrisis meer tijd hebben, krijgen we vanzelf

Erik de Rooij

meer oog voor onze medemens,’ verklaart sociaal werker *Sheila Bijtenhoorn* van WelschapSocius in Heemskerk. ‘In tijden van nood gaat noaberschap blijkbaar vanzelf!’ Daarnaast proberen sociaal werkers voor inwoners duidelijk te maken bij welke organisaties en verenigingen zij terecht kunnen. ‘Wij zijn bezig met het maken van een besloten facebookpagina waarop verschillende organisaties plaatsen wat zij nu voor ouderen doen, zodat we goed op elkaar kunnen afstemmen en kunnen zien waar de gaten zijn,’ zegt sociaal werker *Gönül Güler* van WelschapSocius. Veel sociaal werkers stimuleren en faciliteren uiteenlopende burgerinitiatieven, zoals een koor dat in de tuin van een verpleeghuis een concert verzorgt en een vrouw die een verjaardagsservice voor ouderen opzet. Vrijwel alle organisaties voor sociaal werk plaatsten informatie over corona op hun website, vaak in samenwerking met de gemeente en ketenpartners. De gemeente Maastricht zet samen met Trajekt en ketenpartners het Steunpunt Corona op. Daar kunnen

Gönül Güler

Maastrichtenaren terecht met al hun vragen over het coronavirus. De Sociaal Teams zijn daar nu zeven dagen per week bereikbaar.

Ook zien we bijzondere vormen van dienstverlening. Zo vroeg de GGD Farent om contact te zoeken met mensen bij wie het corona-virus was gediagnostiseerd. ‘We hebben afspraken met de GGD gemaakt over hoe we telefonische contacten met deze mensen onderhouden,’ vertelt *Erik De Rooij*. ‘Bovendien proberen we extra bekendheid te geven aan ons Infopunt Eenzaamheid, dat mensen die zich eenzaam voelen kunnen bellen.’

Een ander voorbeeld van bijzondere dienstverlening is dat professionals van Stimenz bij een organisatie voor ouderenzorg aan de slag gingen. ‘Een aantal sociaal-cultureel werkers en ouderenwerkers wil mensen met dementie begeleiden, zodat zij de zorgmedewerkers daar kunnen ontlasten,’ licht *Greet Bouman* van Stimenz toe.

Inmiddels had Sociaal Werk Nederland het voor elkaar gekregen om sociaal werk als cruciaal beroep erkend te krijgen, zodat kinderen van sociaal werkers recht kregen op kinderopvang.

Online aanbod en noodopvang

In het hele land maken sociaal werkers binnen de kortste keren de omslag naar telefoneren, beeldbellen, whatsappgroepen en online werken. Professionals én vrijwilligers worden ingezet om met name kwetsbare mensen te bereiken. Taalmaatjes, Planmaatjes en andere vrijwilligers van Stichting Netwerk in Hoorn die anderen helpen, gaan over op beeldbellen. Planmaatjes helpen mensen met schulden en andere financiële problemen. Steeds meer activiteiten worden online aangeboden aan kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen. ‘Onze kinderwerkers verzorgen bijna dagelijks vlogs met vragenuurtjes met onze mascotte clown Bobby, bieden

Jessica van der Bilt-Wulder

leuke knutselopdrachten aan en zetten speurtochten in wijken uit,' vertelt *Jessica van der Bilt-Wulder* van Stichting Netwerk in Hoorn.

Ward Vijgen

Maastricht was en blijft een bruisende stad: de UIT-agenda is vervangen door de THUIS-agenda met live-streams van culturele activiteiten, allerlei workshops en wekelijks een verhaal, voorgelezen door de burgemeester. Ook via de website van Trajekt kunnen inwoners aan een reeks van activiteiten en workshops deelnemen, bijvoorbeeld rond yoga en gezond bewegen. Allerlei organisaties, bedrijven en bewonersinitiatieven doen mee. 'Via sociale media verzorgen onze kinderopbouwwerkers elke dag workshops voor kinderen,' vertelt *Ward Vijgen* van Trajekt. 'En met jongeren is een film gemaakt over groepsdruk: "Oonder drök". Nu is er een tweede deel en dat wordt nu niet in de bioscoop uitgezonden, maar in afleveringen via YouTube. Er zijn allerlei challenges voor de

jeugd. Die creativiteit willen we ook na de crisis vasthouden.'

Veel kinderwerkers maakten tasjes met knutselmateriaal, opdrachten en spelletjes en brachten die rond bij kwetsbare gezinnen. Of ze lieten die tasjes ophalen. 'Zodat kinderwerkers ook kunnen peilen hoe het thuis ging,' zegt *Els Spraakman* van De Schoor in Almere. 'Via whatsapp kunnen kinderen makkelijk zeggen dat alles goed gaat, maar als we kinderen zien kunnen we peilen of dat inderdaad zo is. Voor kinderen in onveilige situaties zoeken wij dan oplossingen. Bijvoorbeeld een veilige plek om te spelen of huiswerk te maken.' Dit gebeurde in veel gemeenten, vaak in samenwerking met het onderwijs.

Els Spraakman

Vanaf begin april organiseren steeds meer sociaal werkers plekken in scholen en wijkcentra, waar kinderen uit risicogezinnen in kleine groepjes huiswerk kunnen maken. *Robert Tops* van Cordaad Welzijn in Veldhoven benadrukt dat het etiket "huiselijk geweld" niet te snel moet worden gebruikt. 'Het kan spanningen geven als ouders thuis moeten werken en de kinderen huiswerk moeten maken of willen spelen,' licht Robert toe. 'Er kunnen extra spanningen zijn als een echtpaar al een scheiding voorbereidt. Of als ouders hun baan kwijtgeraakt zijn.'

Ledenpeiling online versus face-to-face contact

Al voor het einde van de maand maart drong zich bij steeds meer leden van Verdiwel de vraag op:

Wat doe je als hulp op afstand niet werkt? Deze vraag legde *Roland van der Heijden* van Sociom in Cuijk als ledenpeiling voor aan zijn collega's bij Verdiwel. Volgens hem heeft het jongerenwerk 'een 'functie op straat' daar waar de jeugd corona 'nog niet begrijpt'. Ook in situaties van (dreigend) huiselijk geweld zou je volgens hem klanten face-to-face moeten kunnen treffen. Roland vraagt zich af of dat ook niet geldt voor mensen met financiële problemen of mensen die worstelen met het invullen van hun belastingformulieren, voor vluchtelingen voor wie huisvesting moet worden geregeld en voor mensen met verslavingsproblematiek die dreigen terug te vallen in 'fout' gedrag. Verschillende leden die op Rolands vragen reageren, verwijzen naar het afwegingskader dat het NJI voor ambulante werk heeft ontwikkeld, waaronder *Johan Bosman* van Stichting Welzijnswerk Hoogeveen. 'Verder kan er veel online, bellen, e-mail, beeldbellen face-time

Roland van der Heijden

et cetera,' voegt Johan daaraan toe. 'Onze medewerkers druk ik steeds op het hart: kijk wat wèl kan.' *Annette Nijhuis* van MeerVoormekaar in Wychen zegt dat haar jongerenwerkers nog steeds op straat werken. 'Sterker nog, ze werken juist op straat op dit moment' en nemen daarbij de regels van het RIVM in acht. 'Daarnaast hebben ze samen met handhaving, de wijkagent en de ambtenaar openbare orde en veiligheid een Jongeren Op Straat groepsapp. Hierin worden alle bijzonderheden vastgelegd dus ook de mogelijke risico's.'

Als hulp op afstand niet werk, dan gaan professionals van Stimenz erop af, zegt *Greet Bouman*, voorzitter van Verdiwel en directeur-bestuurder van Stimenz in Apeldoorn. 'Zij nemen daarbij alle RIVM-richtlijnen in acht. Wij hebben inmiddels handschoenen, desinfectiemateriaal en mondkapjes. Of we nodigen met dezelfde voorwaarden mensen uit op kantoor.' Medewerkers vragen daarvoor toestemming bij hun leidinggevendenden. Voor sociaal raadslieden heeft Stimenz een spreekuur op afspraak ingericht, waarbij inwoners en raadslieden via twee schermen met elkaar in contact gaan. 'Dit op verzoek van onze medewerkers.'

Greet Bouman

Johan Andréé van Mozaïek Welzijn in Tiel zegt dat hij overweegt 'verplaatsbare plexiglasen tafelwanden te bestellen voor in de spreekkamers'.

Roel Terwijn van Mens en Welzijn in Voorst worstelt ook met dit soort vragen, met name waar het de dagbesteding voor 70-plussers betreft. Die is na overleg met de plaatselijke GGD en RIVM gesloten, maar met strakke richtlijnen probeert Mens en Welzijn voor kleine groepjes ouderen maatwerk te leveren. Een voorbeeld van zo'n richtlijn: 'Ruimtes gebruiken en zo inrichten dat je de afstand van 1,5 meter wel in acht kunt nemen en waar in- en uitloop beperkt is.'

Het belang van face-to-face of fysiek contact

Vanaf begin april benadrukken steeds meer leden het belang van face-to-face contact. 'Wij werken met een kwetsbare doelgroep, waarbij een dagindeling erg belangrijk is om niet terug te vallen in oud gedrag. Denk aan verslavingsproblematiek of depressieve episodes,' vertelt *Hester Plomp*, directeur-bestuurder van Scala Welzijn in Oosterwolde, over het maatschappelijk werk. 'In de huidige coronacrisis valt deze dagindeling weg. Er is geen dagbesteding. Het vrijwilligerswerk is afgezegd en de koffieochtenden en andere inloopmomenten zijn dicht. Daarnaast zitten mensen met administratieve handelingen die gedaan moeten worden. Denk aan belastingaangifte invullen en kwijtscheldingen aanvragen. Bellen of beeldbellen blijkt niet altijd voldoende om deze leegte op te vullen en hulp te bieden bij deze administratieve vraagstukken. Deze cliënten hebben behoefte

aan face-to-face contact en iemand die met ze mee kijkt. Daarom hebben we besloten om toch face-to-face contacten te onderhouden.' Bij deze huisbezoeken nemen maatschappelijk werkers strikte richtlijnen in acht.'

Eind april zegt *Eufride Klein-Rouweler* van Perspectief in Beuningen dat haar organisatie de dagopvang voor dementerende en andere kwetsbare ouderen weer wil openen. 'De deelnemers zijn nu thuis en hebben het zwaar. Hun mantelzorgers ook, voor hen valt het niet mee als ze weken thuis zitten met een dementerende partner,' legt Eufride uit. Perspectief wil daartoe een protocol uitwerken en Eufride vraagt andere leden van Verdiwel of zij dat al hebben gedaan. Welzijn Bloemendaal wil haar Odensehuis weer openen. Hier is sprake van dagopvang die vergelijkbaar is met die van Perspectief. 'Dat is een laagdrempelige ontmoetingsplek voor mensen met beginnende dementie, mantelzorgers en eenzame ouderen,' verduidelijkt *Rita Kruik* van Welzijn Bloemendaal. 'Binnenkort gaan we om de tafel zitten om een protocol uit te werken.'

Meerdere leden van Verdiwel bieden deze doelgroep dagopvang. WELZIN in Amersfoort opende begin april al weer haar dagopvang voor kleine groepjes deelnemers die deze opvang het meest nodig hebben.

Van crisiscommunicatie naar verandercommunicatie

Vooraf grotere organisaties zetten in de coronacrisis een vorm van crisisoverleg op. 'Vanuit het managementteam hebben we meteen een dagelijks crisisoverleg geïmplementeerd,' zegt *Ingrid Wellecomme* van WELZIN in Amersfoort. 'Vanuit dat crisisoverleg legden we uit aan welke regels de medewerkers zich moesten houden, waar ruimte in regels was, dat ze goed om zichzelf moesten

Eufride Klein-Rouweler

denken en we gaven allerlei andere adviezen. We kregen vaak terug: Fijn dat jullie zo goed communiceren.'

De Tintengroep, actief in twaalf gemeenten in de provincies Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel, zette een crisiscommunicatiemodel op voor interne en externe communicatie. Daarnaast is een Werkgroep Kennisdeling gevormd met twee sporen. 'Het ene spoor omvat collectieve activiteiten in het jongerenwerk, sociaal werk voor volwassenen en ouderen en de samenlevingsopbouw,' zegt *Johan Brongers*. 'Het tweede spoor betreft individuele hulpverlening. Daar gaat het om vragen als: Wat doe je als je vermoedt dat er sprake is van huiselijk geweld? Als je denkt dat een vechtscheiding dreigt? Medewerkers geven elkaar tips en adviezen. Via "Zoom" krijgen alle betrokkene dagelijks een update. De Werkgroep heeft ook een webinar georganiseerd, waarin 70 medewerkers met elkaar in gesprek gingen over wat zij als professionals konden bijdragen aan problemen in de huidige coronacrisis.' Inmiddels heeft crisiscommunicatie plaatsgemaakt voor verandercommunicatie en is de Werkgroep Dienstverlening na Corona gevormd.

Johan Brongers

Communicatieadviseur *Mirjam Flantua* verwacht dat de wereld er na de coronacrisis anders uitziet. 'Een medewerker zei het zo: er is veel verlies. Verlies van werk, van familie, van financiële zekerheid.'

Sociaal werkers zijn steeds meer gewend geraakt aan online werken en beeldbellen en Mirjam verwacht dat zij dat ook na de crisis zullen blijven doen.

Bij het Algemeen Maatschappelijk Werk Midden-Limburg en het Centrum voor Jeugd en Gezin Midden Limburg in Weert kregen leden van twee werkgroepen een training sociale media.

'We maken in toenemende mate gebruik van sociale media om groepen die voorheen géén, maar nu wél een hulpvraag hebben, duidelijk te maken dat ze bij ons terecht kunnen,' zegt *Mieke Pirson*. Ook zij verwacht nieuwe vragen. 'Met name rond verstoorde rouw, waar ons ziekenhuismaatschappelijk werk nu al op inspeelt. Maar ook verwacht ik dat al die zorgverleners en verpleegkundigen, die nu in ziekenhuizen en verpleeghuizen onder hoogspanning met coronapatiënten werken, na de coronacrisis ook extra begeleiding of hulp nodig hebben.'

Mieke Pirson

Lessen uit de coronacrisis

Sociaal werkers zijn de afgelopen maanden intensief gebruik gaan maken van online mogelijkheden om hun doelgroepen te bereiken. Daardoor hebben ze een groter bereik en kunnen ze vaak effectiever en efficiënter werken. Veel geïnterviewden benadrukken dat zij ook ná de coronacrisis veel gebruik van online contacten en sociale media zullen blijven maken. Met online jongerenwerk heeft Forte Welzijn 'een grote, nieuwe doelgroep van jongeren in de leeftijd van 12 tot 14 jaar ontdekt,' zegt *Lucien Peeters* van Forte Welzijn in Groesbeek. Voor deze jongeren ontwikkelen jongerenwerkers nu een zomerprogramma met veel sport- en spelactiviteiten, waarbij jongeren als vrijwilligers worden ingeschakeld.

In het maatschappelijk werk ontstaan wellicht nieuwe evenwichten tussen face-to-face en online contacten in de zogenoemde blended hulpverlening. Tegelijkertijd benadrukken veel geïnterviewden het belang van face-to-face contact en fysiek contact voor de doelgroepen van het collectief aanbod van het sociaal werk.

Tijdens de coronacrisis bleek dat het aanbod van praktische hulp de vraag overtrof. Veel praktische hulp werd aangeboden door bureaus, familie en vrienden zonder dat daaraan sociaal werk te pas kwam. Des te groter is volgens Robert Tops van Cordaad Welzijn in Veldhoven de behoefte aan het diepere gesprek. 'Aan écht intermenselijk contact,' verduidelijkt Robert. 'Dat is mijn belangrijkste les uit de coronacrisis.' Hij is er van overtuigd dat meer dan ooit opbouwwerk nodig is. 'Daarin hebben we bij Cordaad Welzijn de afgelopen jaren flink geïnvesteerd en onze ketenpartners zetten daar geen vraagtekens bij. Zij komen naar ons toe met vragen over verbinden, samenwerking en vrijwillige inzet.'

Robert Tops

Vigdis van der Giesen

Dat inwoners steeds meer zelf doen, roept bij *René Verkuyl* van Stichting DOCK de vraag op 'waar onze echte meerwaarde zit. Sociaal werk moet minder uitvoeren en meer verbinden, makelen, zorgen dat er een goede en duurzame sociale infrastructuur in de wijken is.'

Een les die *Vigdis van der Giesen* van de Hefgroep in Rotterdam trekt, is dat sociaal werk vooral flexibel moet zijn. 'Onze meerjarenplanningen hadden we al beperkt tot een enkel A4tje, dikke plannen hebben we overboord gegooid. Daarbij geldt voor mij: maak het simpel. Het is belangrijk om geen kant en klaar plan te schrijven of te verwachten van medewerkers, maar kaders te schetsen waar binnen gewerkt kan worden. Zorg dat je helder hebt waar je naar toe wilt, maar blijf flexibel in hoe je dat gaat bereiken. Als iemand mij vier maanden geleden had verteld hoe wij nu werken, had ik hem voor gek verklaard! Ik zie nu veel perspectief in flexibel reageren op situaties die op je afkomen. Voorwaarde is dan wel dat de randvoorwaarden en de bedrijfsvoering op orde zijn, bijvoorbeeld rond ICT en de informatievoorziening, zodat alle medewerkers hun werk goed en met de juiste informatie kunnen doen. De contacten met opdrachtgevers moeten ook goed zijn. Je moet investeren in die relatie. Dan is het ook makkelijker om problemen snel en anders aan te pakken dan je in eerste instantie met die opdrachtgevers had afgesproken.'

Waardering voor sociaal werk dankzij inzet in coronacrisis

Uit de interviews blijkt onomstotelijk dat gemeenten en ketenpartners grote waardering hebben voor het feit dat sociaal werkers lieten zien dat ze in de wijken geworteld zijn, risicogezinnen en risicojongeren kennen en hen kunnen helpen en begeleiden. 'Vanaf het begin vroeg de gemeente Veldhoven ons om alle hulpvragen te coördineren,' zegt *Robert Tops* van Cordaad Welzijn in Veldhoven. 'De wethouder is bij alle ketenpartners langs geweest en heeft de regie bij ons neergelegd. Alle vragen die bij de gemeente binnenkomen, worden naar ons doorgestuurd.'

'We kregen veel complimenten, ook van de gemeente,' zegt *Inge Wellecomm*e van WELZIN in Amersfoort. 'Een wethouder uit één van de gemeenten belde spontaan verschillende medewerkers om hen te complimenteren voor hun inzet en samenwerking met anderen. Het mooiste compliment kregen we van onze contactpersoon bij een van de gemeenten. Zij vond het heel leuk om te merken dat collega's die in hun werk niet gericht zijn op de sociale basisinfrastructuur nu doorkregen wat sociaal werk in deze coronacrisis kan betekenen!'

Lex Staal, directeur van Sociaal Werk Nederland, vindt dat het sociaal werk zich tijdens de pandemie goed op de kaart heeft weten te zetten. 'In het hele land heeft het sociaal werk bewezen creatief en flexibel te zijn. Sociaal werkers kennen jongeren, ouderen en gezinnen die kwetsbaar zijn en extra aandacht nodig hebben. Ze wisten hun doelgroepen online en telefonisch te bereiken en waar nodig regelden zij face-to-face contacten. Ze hebben laten zien dat zij present zijn in buurten en in wijken, dat zij problemen vroegtijdig signaleren, mensen aanspreken en ervoor zorgen dat problemen niet ontsporen. Zo regelden ze dat eenzame mensen door vrijwilligers werden gebeld. Koppelden zij aanbod van en vraag naar praktische hulp, zoals boodschappen doen en honden uitlaten. Ze zochten jongeren op straat op en spoorden hen aan zich aan de voorzorgsmaatregelen te houden. Ze zorgden voor huiswerkplekken in wijkcentra voor kinderen en jongeren uit risicogezinnen. En waar nodig hebben zij maatschappelijk werk of jeugdzorg erbij gehaald. Waar heel Nederland zich terugtrok, bleven sociaal werkers juist op straat.'

Inge Wellecomm

Niet bezuinigen, maar investeren in sociaal werk!

In de huidige coronacrisis tekent zich ook steeds duidelijker een ernstige, economische crisis af. Gemeenten hebben minder inkomsten en vaak blijken bibliotheken en wijkcentra dan gewilde prooien van bezuinigingen te zijn. Daar staat tegenover dat de burgemeesters van Amsterdam, Arnhem, Breda, Den Haag, Eindhoven, Groningen, Heerlen, Leeuwarden, Lelystad, Nieuwegein, Rotterdam, Schiedam, Tilburg, Utrecht en Zaanstad een manifest aan het kabinet hebben voorgelegd

en een bijdrage van 1,25 miljard euro hebben gevraagd voor kwetsbare wijken die door de coronacrisis zijn getroffen. Daar liggen mooie taken voor sociaal werkers! De bedoeling van de transformatie van het sociaal domein was: preventie. Met andere woorden: sociale problematiek vroegtijdig signaleren en aanpakken om duurdere, specialistische en dus duurdere vormen van zorg en behandeling te voorkomen. Gaan gemeenten na alle positieve ervaringen tijdens de coronacrisis en een ernstige economische crisis die tot bezuinigingen dwingt, kiezen voor preventie?

‘Wij zeggen altijd dat sociaal werk dure zorg kan voorkomen,’ zegt *René Verkuyl*, bestuurder van Stichting DOCK en bestuurslid van Verdiwel én van Sociaal Werk Nederland. ‘Dat blijft zo. Maar wat ik in deze coronacrisis ook zie gebeuren, is dat wij vitale sectoren als zorg, onderwijs en veiligheid versterken.’ René vindt dat sociaal werk in de eerste plaats moet bijdragen aan een sterke sociale basis in de wijken. ‘Zo zie je nu dat sociaal werkers ouders helpen om hun kinderen thuis met hun huiswerk te helpen. Zorgen we met vrijwilligers dat er voor kinderen in een opgehokte thuissituatie een uitlaatklep is. Jongeren die de afgelopen maanden buiten beeld van hun leerkrachten zijn geraakt, kunnen er door jongerenwerkers weer bijgehaald worden en die jongerenwerkers kunnen voorkomen dat jongeren afglijden naar het criminele circuit. Dus niet alleen zorg of jeugdzorg voorkomen, maar ook onderwijs, zorg en veiligheid versterken. Daar zie ik wel nieuwe uitdagingen voor onze sector. Dat idee zouden we met elkaar verder moeten verdiepen.’

René Verkuyl

Volgens *Lucien Peeters*, directeur-bestuurder van Forte Welzijn in Groesbeek, bestuurslid van Verdiwel en voormalig wethouder in Venray, is dat nog maar de vraag. ‘Steeds weer laten we zien dat sociaal werk besparingen oplevert in de tweede lijn. We zitten in een situatie van verschillende financieringsstromen voor zorg en welzijn, verschillende wetten en verschillende ministeries. Zolang alleen zorgverzekeraars baat hebben bij preventie waarin gemeenten investeren, blijf je als sociaal werk afhankelijk van diepte van de zakken en van welwillendheid en visie van gemeenten. Er is een stelselverandering nodig die het interessant maakt voor zorgverzekeraars om te investeren in preventie in het sociaal domein. Er komt een ernstige economische crisis aan, maar nu moeten we niet bekibbelen op sociaal werk. Ik wil minister Hugo de Jonge en staatssecretaris Paul Blokhuis oproepen om ervoor te zorgen dat er niet in het sociaal domein wordt gesneden, maar dat daarin juist extra wordt geïnvesteerd!’

Lucien Peeters

René Verkuyl houdt rekening met forse bezuinigingen, maar constateert ook dat er inmiddels gemeenten zijn die overtuigd raken van de preventieve werking van sociaal werk. ‘DOCK werkt in de grote steden in de Randstad,’ zegt René. ‘Een aantal gemeenten wil ondanks het zware weer dat op komst is, met ons in gesprek over hoe we het belang van sociaal werk juist nu overeind kunnen houden.’ *Lex Staal* herkent dit en zegt hierover: ‘Inmiddels heb ik van vijf gemeenten gehoord dat ze met organisaties voor sociaal werk in gesprek willen over de vraag: hoe voorkomen we dat jullie bij nieuwe bezuinigingen kind van de rekening worden? Het is nog niet helemaal in kunnen en kruiken; ook die gemeenten moeten nog met hun gemeenteraad de discussie aan, maar zodra er groen licht is, moeten we die voorbeelden breed delen: zo kan het ook!’ Lex noemt het hoopvol dat de Tijdelijke Werkgroep Sociale Impact waarschuwt voor grote sociale gevolgen van de coronacrisis. Femke Halsema is voorzitter van die Werkgroep en Kim Putters van het Sociaal en Cultureel Planbureau en Leonard Geluk van de VNG maken daar eveneens deel van uit. ‘Een van de aanbevelingen van deze Werkgroep is dat er meer samenwerking tussen overheden nodig is en dat er lokale coalities moeten komen om die meest kwetsbare mensen te helpen,’ zegt Lex. ‘Organisaties voor sociaal werk moeten niet te bescheiden zijn. Ze kunnen naar gemeenten en andere financiers met zelfvertrouwen uitdragen wat zij de afgelopen maanden allemaal hebben bereikt.’

Lex Staal

Kees Neefjes, beleidssecretaris Verdiwel, 19 juni 2020